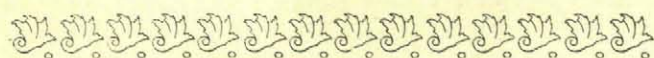

De Benjamin onzer gevederde zangers ontbreekt in geen enkele tuin. Hij evenaart de spreekw. in vroolijkheid: zelfs als de hof met een sneeuwlaag bedekt is, klinkt van uit een haag of uit een houtmijt zijn opgewekt liedje. De merel laat slechts een tink-tink hooren; en als het hard wintert, nadert hij uw woning en schijnt een kleinigheid te vragen van den rijkdom, dien de tuin in de afgeloopen zomer heeft opgebracht. En o, die zangers zijn zoo spoedig tevreden: gretig pikken ze in een rottenden appel of peer, een koolraap hollen ze uit als een muis, zelfs een biet is hun welkom. We zijn verplicht al onze vrienden te helpen die onze tuin- en boomvruchten hielpen beschermen door schadelijk ongedierte te vernietigen. Wij, buitenmensen, behoeven ons zelfs in den winter niet te vervelen.

Rijswijk (G.), Juni '05.

B. J. VAN WAGENSVELD.

VAN EEN BOKTOR

(*Salperda populnea* L.).

Toen wij in onze school, die mooie plaat kregen van het Staatsboschbeheer met „insecten schadelijk voor naald-hout” heb ik dezelfde week aan mijn negenjarige leerlingen zoo aanschouwelijk mogelijk het leven van de harsbuilrups onderwezen en hen aangespoord ook eens knobbels en uitwassen mee te brengen.

Den volgenden dag kreeg ik verschillende galvormigen in school o. a. van wilg, havikskruid en akkerdistel, en wist een mijner leerlingen te vertellen, dat daar rups noch vlinder in had gezeten maar een „vliegje.” Hij had goed gezien, dat het geen vliegje maar een rupsje was geweest, kon hij natuurlijk niet helpen.

Onder die takjes was er ook een, dat van een Ratelpopulier „bew-essche” (*P. tremula*) kon zijn. Ik spleet het vingerdikke stokje overlans open en een lichtgeel wormpje met donkerbruinen kop, het lichaam geringd als een houtschroef, lag in 't midden, waar een lang gaatje was uitgevreten; terwijl houtknaagsel beneden en boven de ruimte afsloten. Ik liet het de leerlingen zien, bond de beide helften met een touwtje aaneen en legde het daarna in de kast, terwijl wij afspraken er later weer naar te kijken, om te weten, wat er uitgroeide zou zijn.

Ik durf niet beslissen, wie het nieuwsgierigst daarnaar was, want even onkundig waren in deze en leerling en meester.

Lang na dien, het takje was ongemerkt naar achteren gekomen, kreeg ik het bij een opruiming toevallig in handen. Ik bond het touwtje los, boog de beide helften uiteen en..... met gevouwen pootjes lag daar een kever met lange sprietjes, zwart van onderen. Voorzichtig deed ik hem met een griffel uit de gleuf in mijn hand vallen en wendde en keerde hem, zoodat ik aan alle kanten wist hoe hij er uit zag. Een boktor was het; van kleur gelijk aan een populier-boktor; maar dat kon toch niet, het was zoo'n klein exemplaar. Zou hij mogelijk niet tot ontwikkeling zijn gekomen, wat verdroogd of zoo?

Al deze veronderstellingen vlogen door mijne gedachten en daarna liet ik aan de leerlingen de wonderlijke gedaante-verwisseling zien. Zij verheugden zich zeer, evenals zij dat zouden gedaan hebben wanneer zij papa Bamberg of Uferini een biljartbal in een duif hebben zien veranderen.

Ik gaf hun den naam Boktor, verklaarde dezen, en stelde hen daarmee tevreden. Niet alzo ik. In Oudemans blz. 695 vond ik, wat ik zocht. „*Saperda populnea*, ook wel de

kleine populier-boktor genoemd, is slechts 9 tot 13,5 mM. lang (de gewone populier-b. (*S. carcharias*) meet 20—28 mM.), zwart grijsgeel behaard; over het algemeen is de beharing op de bovenzijde slechts matig dicht, zoodat de donkere grondkleur duidelijk zichtbaar blijft; plaatselijk is zij echter dichter en vormt een paar strepen op het halsschild en eenige vlekken op de dekschilden. Op klaterpopels. De larve leeft in de takken, die daardoor knobbels verkrijgen. Ik vond ze ook in de takken van oude boomen. De ontwikkeling duurt 2 jaar en de kever verschijnt in Mei en Juni. Algemeen, waar klaterpopels groeien.”

Ziezoo, daar kon ik het vooreerst mee doen! Ik keek sedert nog wel eens weer naar knobbels aan ratelpopulieren, maar nooit vond ik er zooveel als 20 Januari l.l.

Langs een akker vlak bij den weg stonden allerlei wilgen, vogelkers, bramen en frambozen dooreen. Ook stond daartusschen een gezelschap opgeschoten loten van de ratelpopulier, als een daim zoo dik. Deze zaten alle, en het waren er wel een tiental, vol met knobbels en gaten. Zouden in die dikke takken nu nog larven van boktorren zitten? zoo vroeg ik mij verwonderd af, en waarlijk, 't zat alles vol, man aan man, d. w. z. een centimeter of vier stond hun wieg van elkaar. De takken waren drie jaar oud, de larven groot en dus volwassen, en ik zal ze weer weglekken en zien of ze uitkomen. Ik ga noteeren, wanneer en waar die diertjes hun woning verlaten. Een takje was er bij, waar naast de larve, slechts door een dun wandje daarvan gescheiden, een hokje was met $\pm$ 9 witte glazig-doorschijnende eitjes. Ik heb het nog opgezonden naar het phytopathologisch instituut, vanwaar ik de mededeeling kreeg, dat het „insecten-eieren” waren, doch niet van den boktor, daar deze de eitjes één bij één legt.

't Spreekt van zelf, dat wanneer deze torren zoo veelvuldig optreden, als hier het geval is, aan het hout schade wordt berokkend. Edoch, het is voor de landbouwers zoo erg niet: „bew-esschen trekt al 't vet oet de ground, en 't hold is niks weerd; ie könt er gen klomp van maken en 't wil nig es branden.”

Denekamp, Januari '06.

J. B. BERNINK.

EENIGE JAREN BIJ DE TABAK IN DELI.

Een Storm.

Gewoonlijk treedt eens per jaar een storm op, kort doch hevig, juist in den tijd, dat de tabak te velde staat.

Als ik 't wel heb, gebeurt dat in Juli of in 't begin van Augustus. Zoo'n storm komt van den kant van 't gebergte, door een inzinking daarin, naast den vulkaan Sibajak, de zoogenaamde Pintoe Alam.

Die stormen zijn ter plaatse bekend onder den naam „Sumatraantje”.

Ze zijn gekenmerkt door zeer plotseling opkomen en onmiddellijk losbarsten, korten duur, vijf hevig onweer en kolossale regenval. Ik zag ze nooit anders dan tegen 2 uur in den namiddag verschijnen en tusschen 4 en 5 uur was alles voorbij. Ik zeg „alles”, want een belangrijk deel van den oogst is in die paar uren vernietigd. En niet alleen te velde staand gewas, maar ook tabak in de schuren, want zoo'n atapdak is niet bestand tegen die wind, zelfs niet al is 't gegapit of getindist. Want die atap, bestaande uit een niboenglatje waaraan dubbelgevouwen bladen van

Jonge Tabak. Vóór den storm.

de nipapalm zijn geregen, waait op en door de zoo ontstane spleet stroomt het aflopende water van het hoogere deel van het dak naar binnen. Gevolg is het nat worden van belangrijke hoeveelheden tabak, die daarbinnen hangt en verder het nat worden van den bodem in die schuren. Nat worden van tabak, die al bruin is, is niet zoo heel erg, want die waait gemakkelijk weer droog, maar groene tabak die nog maar kort heeft gehangen, gaat licht rotten en dan krijgt men later de naweeën bij het bundelen.

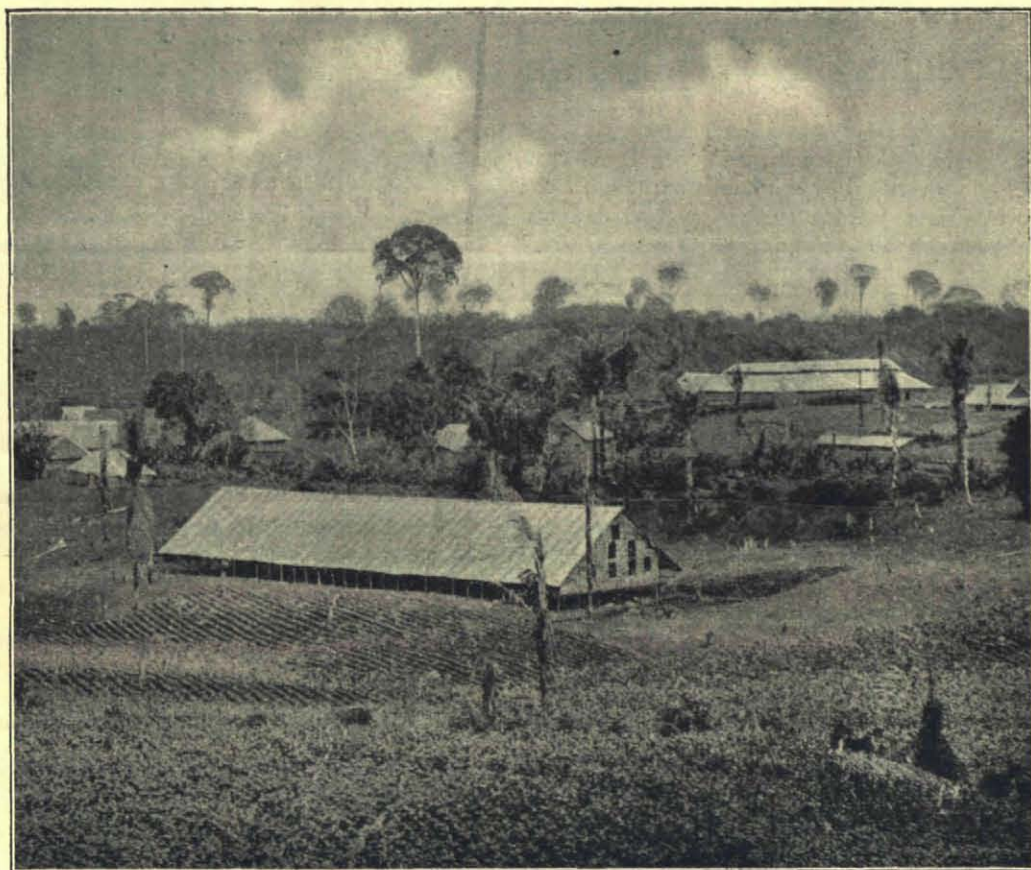
De meeste schade wordt echter aangericht op het open veld in het gewas. Tallooze boomen zijn gebroken of omgewaaid, alles ligt door elkaar. Verder zijn een massa bladen door den harden slagregen vernield en gekneusd, ze zien er uit als gekookte sla en de strooken bladmoes tusschen de zijnerven zijn doorgescheurd. Jonge, half ontwikkelde bladen boven aan den stam hebben het meest te lijden; ze groeien uit tot volwassen bladen, maar de scheuren groeien mee, en later zien die bladen er uit als een vruchtbaar blad van de bekende varen: *Blechnum Spicant*, of om voor ieder verstaanbaar te spreken: als het geraamte van een platvisch. Zulk blad is natuurlijk totaal waardeloos en wordt dus niet geoogst.

Zoodra de storm over is, komen de koelies tevoor-

schijn om allereerst voor den waterafvoer te zorgen. Waar aanaardingen zijn afgespoeld en dus de goten verstopt, wordt de opgespoelde aarde gauw wat weggeruimd. Hier en daar wordt een hinderlijke boomwortel weggekapt. En zoo een hoofdafwatering ingevallen is, wordt daar eerst de geheele kongs aan gezet. Tot donker zijn ze daarmee bezig.

Den volgenden morgen komt een extra bezending werkvolk van het emplacement om het werk in de grootere afwateringen ter hand te nemen, en zoo noodig moeten de koelies helpen. Maar anders moeten deze de tabak verzorgen: gebroken stengels opruimen, scheefgewaaide over-eindzetten en vasttrappen, halfgeknakte stengels aanbinden bij een stok, bladen keeren. Gebroken boomen worden in hun geheel in de schuren te drogen gehangen; na droging wordt 's middag's het rijpe blad ervan geplukt en aangeregen. Soms is hier of daar een klein plekje des nachts niet meer droog gelopen, de tabak is daar 's mor-

gens stervende of dood. 's Middags als ze zijn drooggewaaid, worden die boomen geheel afgeplukt, het blad aangeregen en afzonderlijk opgehangen om het later gemakkelijk uit te schieten daar het meestal niet goed droogt, maar verrot. Ook worden doode boomen wel behandeld als gebrokene, maar meestal blijven ze tot de middag staan omdat er misschien kans is dat ze nog weer aanslaan. Toch is ge-

Gezicht op de droogschuren.

woonlijk een heele nacht te veel voor een tabaksplant.

In mijn vóórlaatste jaar heb ik nog met een nieuw ongemak bij zoo'n storm kennis gemaakt, n.l. dat de rivier zoodanig bandjirde dat haar water mijne velden binnenliep. Bij het eerste stijgen kwam het de divisie-parits binnen. Daar ik de rivier nog nooit zóo hoog had gezien, meende ik dat ze haar maximum-hoogte wel bereikt had, maar neen, het water steeg nog meer. Ondertusschen had ik leege guanozakken laten halen en deze werden, met klei gevuld, gebruikt om die parits af te dammen. Maar ook dat hielp niet lang, want het water steeg tot in de velden; gelukkig begon de grond in het vijfde veld al hooger te worden, zoodat ik slechts in 4 velden rivierwater kreeg. Lang duurde dat ook niet, daar het water al weer weg was vóórdat de avond was gevallen; toch zijn er nog circa 3000 boomen aan gestorven.

En alsof er al niet genoeg te doen is, komt de administrateur ook nog kijken. De assistent moet hem de ergste schade laten zien. Spoedig verdwijnt hij gelukkig weer om elders te gaan kijken en slaat de opdracht achter om de aangerichte schade te taxeerden, een opdracht die gemakkelijker te geven is dan uit te voeren.

Men weet natuurlijk al lang hoe het er overal uitziet, dus zijn ook de gegevens voor de taxatie gemakkelijk te verzamelen. Overigens is daarvoor noodig kennis van de opbrengsten per boom, per veld, zoowel in aantal bladen als in gewicht. Getaxeerd moet dus worden het aantal verwoeste bladen per veld voor elk complex van 8 à 10 velden tusschen 2 bangsalweggetjes, en dat nog afzonderlijk voor elk zesde. Natuurlijk is 't niet goed vlak bij de weggetjes te kijken, omdat daar de schade erger is dan binnenin. Nu wordt het aantal bladen opgenomen dat van doode en gebroken boomen afkomstig is, of liever dit wordt geschat want ze zijn dan nog niet aangeregen, en ze worden maar als verloren beschouwd. Van de totale getaxeerde schade in aantal bladen wordt het vermoedelijke gewicht getaxeerd (als droog blad) en dit gedeeld door het aantal velden, waarmee dus de gemiddelde schade per veld verkregen is. Ik herinner mij nog dat mijn taxaties in de verschillende jaren uiteenliepen tusschen 45 en 75 K.G. droog blad per veld.

Zoodra de taxatie gereed is wordt het resultaat naar den beheerder gezonden. Die vermoedt dat de uitkomst veel te laag is, daar hij alleen langs de weggetjes geloopt heeft en speciaal maar de erg verwoeste punten heeft gekeken; die had dus een veel te duister inzicht in de zaken. Hij had gerekend op tegen de 2 pikoel (120 K.G.) per veld. Hij komt dus dadelijk weer aanrijden en laat zich de taxatie voorrekenen. Als hij dan ook nog hier en daar tusschen de natte tabak in de velden is geweest, begint hij toch te gelooven dat hij zich vergist heeft en verwijderd zich weer, tamelijk verheugd.

Eén voordeel heeft zoo'n storm en dat is dat ze den grond goed nat maakt en de putten voor langen tijd weer goed water hebben. Bovendien worden de rivieren schoon-gespoeld, hetgeen een zeer gunstigen invloed heeft op de beperking van besmettelijke ziekten als cholera, die bijna altijd door in zeer geringe mate heerscht in Deli, waar ze gebrachtd wordt uit de Bataklanden in het gebeigte.

Want in die 2 à 2½ uur tijds valt een enorme hoeveelheid water: 120 mM. is een gewone hoeveelheid, en tot meer dan 150 mM. komt voor. Hoeveel dit is, begrijpt men 't best door eene vergelijking met de gemiddelde jaarlijksche regenval in ons land: 680 mM.

TAUKEH.

DE ROODKUIF-CARDINAAL.

Dat evenals de Japansche Nachtegaal, ook de Zuid-Amerikaansche Roodkuif-Cardinaal steeds meer zijn intrek hier in ons land neemt, is begrijpelijk.

Een mooie siervogel is hij. Zijn roode opstaande kuif (mits in goede conditie) en grijze mantel met witte borst, doen hem alle eer aan. Als zangvogel neemt hij geen hooge plaats in, daar hij in zijn gefluit door vele vogels wordt overtroffen. Ook door de Japansche Nachtegaal, daar deze meer gelijke en zuiverder motieven laat hooren, terwijl het geluid van onzen roodkuif meer gelijkt op dat van een jongensfluitje — dat in den mond een zeer onregelmatig geluid voortbrengt — en bij tusschenpoozen een heel valsche noot slaakt. Toch is het gezang niet onaangenaam en hij kan, bij goed gehumeurd-zijn, daar nog al aanhoudend mee bezig zijn.

Dat deze vogels in de natuur een heerlijk schouwspel zullen opleveren is zonder twijfel. Deze vogels te zien vliegen, het hofmaken, hen te hooren fluiten, en dan in zoo'n massa, als van vinken, sijsjes, musschen enz. moet bepaald indrukwekkend zijn; 't zou ook onze bosschen nóg mooier, nóg heerlijker maken.

In een kooi met wat flinke ruimte (50 × 30 × 30 c.M.) kan men hem heel goed houden. Wenschelijk is een lijsterkooi, al is deze voor zoo'n mooie siervogel niet zoo passend; men ziet hem daarin niet zoo statig; om dit van hem te zien, is een in het vierkant getraliede kooi beter. Maar dit heeft weer zijn tegen. Van wennen is haast geen sprake, (uitzonderingen blijven hier buiten). Dat hij van nature schuw is, schijnt hij in gevangen staat niet gauw te vergeten; want bij voeding, verzorging enz., vliegt hij als een razende door de kooi en blijft dan (wat ik juist 't gevaarlijke van een getraliede kooi vind) aan de tralies hangen, wanneer niet van tijd tot tijd zijn nogallange nagels gekort worden. Dat kan en behoeft niet te gebeuren, wanneer men hem in een zoogenaamde lijsterkooi sluit. Zijn sprong van links naar rechts op stokjes — tegen tralies springt hij niet in de beknopte kooi — maakt hem voor de huiskamer geschikt, daar hij noch kamer, noch kooi bevuilt, wat men met het tegen de tralies springen maar al te veel ziet.

Hun kostje is nogal varieerend. Het menu bevat: 1e wit zaad; 2e zonnepitten; 3e hennep; 4e haver en 5e witte giers. Maar van dit alles is zijn lievelingskost wit zaad; want van al dat andere wipt hij alles zijn eetbakje uit, uitgezonderd de hennep, die ook wel tot zijn lievelingskostje mag gerekend worden, maar niet te veel gevoederd mag worden. Tevens zorg men er voor, hem op een matige warmte te plaatsen, en aanbeveling verdient het des winters een nachtdoek over de kooi te werpen. Ook nu en dan een halve vijf is voor hem een douceurtje.

Van baden is hij evenals alle andere vogels een groote liefhebber, men kan het bakje steeds aan de kooi laten hangen, dat dan na het gebruik ververscht wordt. 's Winters kan dit niet, daar dan de vogel te kleine vluchtruimte heeft, om zich droog te vllegen. Voor vluchtkooi of voliëre gaat dit ook 's Winters beter, daar ze zich dan spoedig droog vliegen. Aan vreemde kameraadjes wenst hij zich gauw genoeg, zoodat gezelschap geen bezwaar is.

Van broeden heb ik nimmer gehoord, noch gelezen, maar ik twijfel er niet aan, dat hij bij flinke ruimte dit net zoo goed doet als andere niet-inheemsche vogels, zooals gras-parkieten, tijgervinkjes, enz. Wie weet hier meer van?

De prijzen zijn nog al afwisselend. Hier betaalt men bij de handelaren f 3 à f 3.50 en soms nog wel meer. Dit berust hoofdzakelijk op het transport. Uit Zuid-Amerika worden zij bij honderden ingevoerd, waarvan op de lange